

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ΣΧΟΛΗ Ν.Ο.Π.Ε.
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ**

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Η ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ»

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΤΖΙΜΑ ΓΛΥΚΕΡΙΑ

A.M : 1340200100555

E-MAIL : litzima@otenet.gr

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I.	ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	σελ.3
II.	ΤΟ ΘΕΜΑ.....	σελ.4
III.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ.5
IV.	ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ	
	α) Ορισμός	σελ.7
	β) Διάκριση από συναφείς έννοιες.....	σελ.8
V.	ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ	
	ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ.....	σελ.10
VI.	ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ.....	σελ.11
VII.	ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ	
	ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ.....	σελ.12
VIII.	ΛΟΓΟΙ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ	
	α) Γενικά.....	σελ.13 β)
	Σύμφωνα με το Σύνταγμα.....	σελ.14 γ)
	Σύμφωνα με το Ν.3284/2004.....	σελ.16
	i) Λόγω κτήσης αλλοδαπής ιθαγένειας (άρθρο 16)	
	ii) Λόγω εκπτώσεως (άρθρο 17)	
	iii) Λόγω δήλωσης αποποίησης (άρθρο 18)	
	iv) Απώλεια της ελληνικής ιθαγένειας τέκνων	
	πολιτογραφηθέντων Ελλήνων (άρθρο 19)	
	v) Λόγω υιοθεσίας από αλλοδαπό (άρθρο 20)	
	vi) Με δήλωση λόγω γάμου με Έλληνα (άρθρο 21)	
IX.	ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ- ΕΚΠΤΩΣΗ ΑΠΟ	
	ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.....	σελ.26
X.	ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	σελ.30
XI.	ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	σελ.31
XII.	SUMMARY.....	σελ.32
XIII.	ΒΑΣΙΚΑ ΛΗΜΜΑΤΑ.....	σελ.33
XIV.	BASIC ENTRY.....	σελ.34
XV.	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	σελ.35

I.ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΚ: Αστικός Κώδικας

ΑΝ: Αστικός Νόμος

ΑΠ: Άρειος Πάγος

Εδ: εδάφιο

ΕΚ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα

ΕΛΛΔΝΗ: Ελληνική Δικαιοσύνη

ΚΕΙ: Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας

Ν: Νόμος

ΝΔ: Νομοθετικό Διάταγμα

ΣΤΕ: Συμβούλιο της Επικρατείας

Συντ: Σύνταγμα

II. ΤΟ ΘΕΜΑ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τον όρο της ιθαγένειας και ειδικότερα τους λόγους που επιφέρουν την απώλεια του δικαιώματος της ελληνικής ιθαγένειας. Καταρχάς, δίνεται ο ορισμός της ιθαγένειας και διαχωρίζεται η έννοιά της από συναφείς της έννοιες. Ακολουθεί η ανάλυση της νομικής φύσης του δικαιώματος της ιθαγένειας, καθώς και η παρουσίαση των φορέων του δικαιώματος της ιθαγένειας. Επιπροσθέτως, αναφέρεται εν συντομία το νομοθετικό πλαίσιο του δικαίου της ιθαγένειας.

Βασικός άξονας της εργασίας είναι η αναλυτική παράθεση των λόγων απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας, τόσο κατά το Σύνταγμα, όσο και κατά το Ν.3284/2004. Παραθέτονται ακόμη οι λόγοι απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας κατά το προϊσχύσαν δίκαιο.

Τέλος, απαριθμούνται οι συνέπειες της απώλειας της ιθαγένειας, καθώς και ο επίλογος, ο οποίος περιλαμβάνει τα κυριότερα συμπεράσματα της εργασίας.

Η εργασία ολοκληρώνεται με την περίληψη στα ελληνικά και στα αγγλικά, την παράθεση της βιβλιογραφίας και το παράρτημα, στο οποίο περιλαμβάνεται ο Ν.3284/2004.

III. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από την ιθαγένεια πηγάζουν ορισμένα δικαιώματα και υποχρεώσεις των πολιτών ενός κράτους που τους διαχωρίζουν από τους αλλοδαπούς και τους ανιθαγενείς. Η ιθαγένεια λοιπόν όχι μόνο θεμελιώνει δικαιώματα, αλλά και αποτελεί η ίδια το αντικείμενο ενός ατομικού δικαιώματος, του δικαιώματος της ιθαγένειας.

Κατοχύρωση του δικαιώματος της ιθαγένειας συναντάμε στο Διεθνές Σύμφωνο περί Ατομικών Δικαιωμάτων, κείμενο που έχει κυρωθεί από τη χώρα μας και είναι νομικά δεσμευτικό, όπου αναφέρεται ρητώς στο άρθρο 24 § 3 ότι «Παν τέκνο δικαιούται μιας εθνικότητας». Επιπροσθέτως, γενική κατοχύρωση του δικαιώματος της ιθαγένειας εμφανίζεται στο άρθρο 15 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σύμφωνα με το οποίο «Καθένας έχει το δικαίωμα μιας ιθαγένειας» και «Κανείς δε μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιθαγένειά του, ούτε το δικαίωμα να αλλάξει ιθαγένεια». Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του ανθρώπου, ωστόσο, δεν έχει κυρωθεί από τη χώρα μας και δεν είναι νομικά δεσμευτική.¹

Τα ελληνικά Συντάγματα περιείχαν ανέκαθεν διατάξεις για την κτήση και την απώλεια της ελληνικής ιθαγένειας. Οι έλληνες πολίτες έχουν το ατομικό δικαίωμα διατήρησης και μη αφαίρεσης της ελληνικής ιθαγένειας. Το δικαίωμα αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 § 3 του Συντάγματος, στο πλαίσιο της αρχής της ισότητας.

Σήμερα, κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα να αποβάλει την ιθαγένειά του είτε για να αποκτήσει νέα ιθαγένεια είτε για να παύσει να είναι άτομο διπλής ιθαγένειας.² Ωστόσο, δεν αρκεί απλά η βούληση του προσώπου να αλλάξει την ιθαγένειά του, αλλά απαιτούνται να συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις. Κατά κύριο

¹ Δαγτόγλου.Π.Δ, Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα, Τόμος Β', 2005, Αθήνα-Κομοτηνή,σελ.1343

² Παπασιώπη - Πασιά Ζωή, Δίκαιο Ιθαγένειας, 2003, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ 149

λόγο, η πολιτεία αποφασίζει όσον αφορά το ζήτημα της αποβολής της ιθαγένειας των υπηκόων της.

Το δίκαιο λοιπόν της ιθαγένειας αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα κάθε πολιτείας. Ο ΑΚ αναφέρει στο άρθρο 29 ότι: «Η απόκτηση και η απώλεια από ένα πρόσωπο της ιθαγένειας μιας πολιτείας ρυθμίζονται από το δίκαιο της πολιτείας αυτής», άρα τα ανακύπτοντα θέματα ρυθμίζονται από το εσωτερικό δίκαιο της εκάστοτε πολιτείας, και δη από το δημόσιο εσωτερικό δίκαιο.

IV. ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ

α) Ορισμός

Ιθαγένεια είναι ο δημοσίου δικαίου δεσμός ενός ατόμου προς την πολιτεία στο λαό της οποίας ανήκει.³ Ιθαγένεια επίσης είναι η νομική ιδιότητα ενός προσώπου ως μέλους του λαού ενός κράτους. Η ιθαγένεια προσδίδεται σε ένα άτομο μόνο από το κράτος και όχι από το έθνος. Ανάλογα με την ιθαγένεια ένα πρόσωπο είναι ημεδαπός, αλλοδαπός ή ανιθαγενής. Ημεδαπός Έλληνας πολίτης είναι αυτός ο οποίος έχει την ελληνική ιθαγένεια. Αλλοδαπός είναι όποιος έχει ξένη ιθαγένεια. Ανιθαγενής είναι όποιος δεν έχει καμία ιθαγένεια. Όποιος εκτός από την ελληνική έχει και αλλοδαπή ιθαγένεια, θεωρείται στην Ελλάδα ως Έλληνας πολίτης, έχει δηλαδή τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις Έλληνα πολίτη.⁴

Η ιθαγένεια προϋποθέτει πραγματικό και αποτελεσματικό δεσμό του ατόμου με το κράτος. Κατά το Διεθνές Δικαστήριο, η ιθαγένεια είναι ένας νομικός δεσμός που βασίζεται στο κοινωνικό γεγονός του ουσιώδους συνδέσμου, της ύπαρξης συμφερόντων και αισθημάτων, μαζί με την ύπαρξη αμοιβαίων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Θα μπορούσε να λεχθεί ότι η ιθαγένεια αποτελεί τη νομική έκφραση του γεγονότος ότι το άτομο στο οποίο χορηγείται είναι περισσότερο στενά δεμένο με τον πληθυσμό του κράτους που παρέχει την ιθαγένεια, παρά με εκείνον οποιουδήποτε άλλου κράτους.⁵

³ Παπασιώπη- Πασιά Ζωή, Δίκαιο Ιθαγένειας, 2003, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ.1-2

⁴ Δαγτόγλου Π. Δ., Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα, Τόμος Β', 2005, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ.1344

⁵ Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνές Δίκαιο ΙΙΙ, Παραδόσεις, 1983, Αθήνα, σελ.130

β) Διάκριση από συναφείς έννοιες

Ο όρος ιθαγένεια διακρίνεται από διάφορες παρεμφερείς έννοιες. Αρχικά, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε τις έννοιες του «λαού» και του «πληθυσμού».

Ο όρος «λαός» γίνεται αντιληπτός με δύο έννοιες, την ευρεία και τη στενή. Ο λαός είναι αφενός μεν «στοιχείο του κράτους», αφετέρου όργανο του κράτους. Ως στοιχείο του κράτους, ο λαός περιλαμβάνει όλους τους πολίτες, όλους δηλαδή όσους έχουν την ίδια ιθαγένεια.⁶

«Πληθυσμός» είναι το σύνολο των κατοίκων που διαμένουν σε μια ορισμένη χώρα μια δεδομένη στιγμή.

Η «εθνικότητα» είναι καταρχήν άσχετη με την ιθαγένεια, αν και συχνά συγχέεται με αυτήν, ιδίως λόγω του ταυτόσημου όρου και για τις δύο σε πολλές ξένες γλώσσες (nationality, nationalité). Η εθνικότητα δεν αναφέρεται στη νομική κατάσταση (status) του προσώπου αλλά στην καταγωγή του, την κοινωνική του υπόσταση, τη συμμετοχή του σε ένα «έθνος», ανεξαρτήτως ιθαγένειας και συνόρων.⁷ Το έθνος είναι στην ουσία ένα σύνολο ανθρώπων που τους συνδέει κοινή ιστορία, κοινή καταγωγή, κοινές παραδόσεις και κοινή εθνική συνείδηση.

Η «υπηκοότητα» είναι συνώνυμη του όρου της ιθαγένειας. Υπηκοότητα είναι ο δεσμός του ατόμου με ορισμένο κράτος, όπως και η ιθαγένεια. Ο όρος «υπηκοότητα» έχει μοναρχική προέλευση και υποδηλώνει σχέση εξουσιαστή-εξουσιαζόμενου.

Τέλος, «ευρωπαϊκή ιθαγένεια» έχει κάθε υπήκοος κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρα και κάθε Έλληνας πολίτης. Οι υπήκοοι κρατών-μελών είναι λοιπόν πολίτες της Ένωσης και έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στη Συνθήκη

⁶ Δημητρόπουλος Ανδρέας, Γενική Συνταγματική Θεωρία, Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Α', 2004, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ. 121

⁷ Δαγτόγλου Π.Δ., Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα, Τόμος Α', 2005, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ. 106

(άρθρο 17 ΕΚ). Η ιθαγένεια της Ένωσης συμπληρώνει και δεν αντικαθιστά την ελληνική ιθαγένεια.

V. ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, το άρθρο 29 του ΑΚ ορίζει ότι «η απόκτηση και η απώλεια από ένα πρόσωπο της ιθαγένειας μιας πολιτείας ρυθμίζονται από το δίκαιο της πολιτείας αυτής». Από τον ορισμό αυτό συνάγεται ότι το δίκαιο ιθαγένειας ανήκει στο εσωτερικό δίκαιο κάθε πολιτείας, άρα στο δημόσιο δίκαιο.

Για τη νομική φύση της ιθαγένειας αναπτύχθηκαν οι εξής θεωρίες:

α) Η θεωρία της νομικής κατάστασης: Η θεωρία αυτή στηρίζεται στη νομική προσωπικότητα του κράτους, το οποίο θεωρούσε το μονάρχη ως όργανό του και όχι ως κύριό του, επιφέροντας το αποτέλεσμα το άτομο να θεωρείται μέλος του κράτους. Η ιθαγένεια αποτελεί μια νομική κατάσταση του κράτους και του πολίτη.

β) Η θεωρία της εννόμου σχέσεως: Κατά τη θεωρία αυτή, η ιθαγένεια αποτελεί μια έννομη σχέση μεταξύ του κράτους και του ίδιου του πολίτη.

γ) Η ενδιάμεση ή μικτή θεωρία

Ο θεσμός της ιθαγένειας, παρόλο που είναι θεσμός δημοσίου δικαίου, συνδέεται στενά με το ιδιωτικό δίκαιο, και κατ' επέκταση με το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.⁸

⁸ Παπασιώπη-Πασιά Ζωή, Δίκαιο Ιθαγένειας, 2003, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ.3

VI. ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ

Ιθαγένεια κατά νομική κυριολεξία έχουν μόνο τα φυσικά πρόσωπα. Παρόλα ταύτα, εντοπίζεται σε νόμους και σε διεθνείς συμβάσεις η αναφορά στην «ιθαγένεια» ή συχνότερα «εθνικότητα» νομικών προσώπων, πλοίων, καθώς και αεροσκαφών, τα οποία διακρίνονται σε «ημεδαπά» και «αλλοδαπά» ανάλογα με την καταχώρηση, νηολόγηση κλπ.

VII. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ

Διατάξεις σχετικές με την ιθαγένεια συναντώνται ήδη στα επαναστατικά συντάγματα. Το «ηγεμονικό» σύνταγμα του 1832 όριζε και τους λόγους απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας, παρόλο που δεν εφαρμόστηκε τελικά. Ακόμα, διατάξεις για την ελληνική ιθαγένεια περιείχαν τα άρθρα 14-28 του Α.Ν. του 1856. Το 1955 δημοσιεύτηκε το Ν.Δ. 3370/1955 «περί κυρώσεως του κώδικα ελληνικής ιθαγενείας», το οποίο μετέπειτα τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τον Α.Ν. 481/1968, τα Ν.Δ. 4532/1966 και 610/1970, και τους Ν.1438/1984 και 2130/1993, τελικώς δε αντικαταστάθηκε από το Ν.3284/2004 «περί κυρώσεως του Κώδικα της Ελληνικής Ιθαγένειας»(Κ.Ε.Ι.). Ο τελευταίος αυτός νόμος, ο οποίος εμφανίζει αρκετές νομοτεχνικές ατέλειες, διατήρησε σε ισχύ ορισμένες διατάξεις της προγενεστέρας νομοθεσίας, όπως είναι το άρθρο 40 του Ν.1832/1989, η § 11 του άρθρου 1 του Ν.2790/2000 και το άρθρο 76 § 6 του Ν.2910/2001.⁹

VIII. ΛΟΓΟΙ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ

⁹ Βρέλλης Σπυρίδων, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, Γ' Έκδοση, 2008, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 490

α) Γενικά

Το άρθρο 4 § 3 εδ. α' του Συντάγματος δε θεμελιώνει, καθεαυτό, ατομικό δικαίωμα κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας, ούτε όμως και αφήνει το ζήτημα «εν λευκώ» στον κοινό νομοθέτη. Ο τελευταίος δεσμεύεται πρώτιστα από τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του ίδιου άρθρου, ενώ σημασία εδώ έχει και το άρθρο 108 του Συντάγματος. Δικαίωμα πολιτογράφησης δεν απορρέει ούτε από το άρθρο 2 § 1 του Συντάγματος. Αντίθετα, το εδ. β' της § 3 του άρθρου 4 του Συντάγματος μπορεί να θεωρηθεί ότι θεσπίζει καταρχήν ένα ατομικό δικαίωμα διατήρησης της οπωσδήποτε αποκτηθείσας ιθαγένειας, αφού οι ρητά προβλεπόμενες περιπτώσεις απώλειάς της έχουν πρόδηλα εξαιρετικό και αποκλειστικό χαρακτήρα. Το άρθρο 4 § 3 του Συντάγματος δε κάνει καθόλου λόγο για το ενδεχόμενο εκούσιας αποβολής της ελληνικής ιθαγένειας. Αυτή ωστόσο θα μπορούσε να θεωρηθεί ως δικαίωμα που απορρέει κυρίως από την κατά το άρθρο 5 § 1 Συντ. ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, εφόσον συντρέχουν σοβαροί λόγοι σχετικοί με την επί μακρό χρόνο μόνιμη εγκατάσταση του ενδιαφερόμενου στο εξωτερικό. Αντίθετα, η νομολογία του ΣτΕ δέχεται ότι η αποβολή της ιθαγένειας, έχοντας καίρια σημασία για την πολιτεία, καθώς ανάγεται στην ίδια τη συγκρότησή της, δεν επαφίεται στη βούληση των πολιτών, αλλά εξαρτάται από τη συναίνεση της πολιτείας με την παροχή σχετικής άδειας. Η άδεια αυτή προβλέπεται στο άρθρο 18 του Κ.Ε.Ι. και χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών ύστερα από γνωμοδότηση του Συμβουλίου Ιθαγένειας.¹⁰

β) Σύμφωνα με το Σύνταγμα

¹⁰ Χρυσόγονος Κώστας, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, 2006, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 173-174

Στο άρθρο 4 § 3 εδ.β' ορίζεται ότι: «Επιτρέπεται να αφαιρεθεί η ελληνική ιθαγένεια μόνο σε περίπτωση που κάποιος απέκτησε εκούσια άλλη ιθαγένεια ή που ανέλαβε σε ξένη χώρα υπηρεσία αντίθετη προς τα εθνικά συμφέροντα, με τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία που προβλέπει ειδικότερα ο νόμος».

Εδώ λοιπόν προβλέπονται δύο περιπτώσεις αφαίρεσης της ελληνικής ιθαγένειας:

- όταν κάποιος αποκτήσει εκούσια άλλη ιθαγένεια ή
- όταν κάποιος αναλάβει σε ξένη χώρα υπηρεσία αντίθετη προς τα εθνικά συμφέροντα.¹¹

Η διάταξη επιτρέπει και δεν επιτάσσει την αφαίρεση της ελληνικής ιθαγένειας στις παραπάνω περιπτώσεις, ενώ η αφαίρεση της ιθαγένειας στις περιπτώσεις αυτές επιτρέπεται μόνο όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις και κατά τη διαδικασία που ορίζει ο νόμος. Η διάταξη ως εξαιρετική πρέπει να ερμηνεύεται στενά.¹²

Κατά την πρώτη περίπτωση, δεν προκύπτουν σοβαρά προβλήματα. Κατά τη δεύτερη περίπτωση όμως, δηλαδή όταν κάποιος αναλάβει σε ξένη χώρα υπηρεσία αντίθετη προς τα εθνικά συμφέροντα, προκύπτουν ερμηνευτικά προβλήματα. Ο όρος «εθνικά συμφέροντα» είναι αόριστη νομική έννοια και ανακύπτει δυσκολία στον εννοιολογικό της προσδιορισμό. Συγκεκριμένα, η αφαίρεση της ελληνικής ιθαγένειας επιτρέπεται μόνο όταν η ανάληψη αλλοδαπής υπηρεσίας από Έλληνα πολίτη σε ξένη χώρα παραβιάζει το καθήκον πίστεως στη πατρίδα. Ένα παράδειγμα τέτοιας υπηρεσίας αποτελεί η ανάληψη διπλωματικής ή στρατιωτικής υπηρεσίας σε χώρα που βρίσκεται σε πόλεμο με την Ελλάδα ή διάκειται εχθρικά απέναντι σε αυτήν. Η ακούσια απώλεια της ιθαγένειας δεν είναι ποτέ αυτοδίκαιη, δεν είναι ποτέ συλλογική, αλλά προϋποθέτει ατομική απόφαση του

¹¹ ΣτΕ 1410/2004, Δ' Τμήμα

¹² Ράικος Α., Συνταγματικό Δίκαιο, Θεμελιώδη Δικαιώματα, 2002, Αθήνα, σελ.59

Υπουργού Εσωτερικών, και, τέλος, απαγορεύεται η αυθαίρετη στέρωση της ελληνικής ιθαγένειας.¹³

Για κανέναν άλλο λόγο δεν επιτρέπεται συνταγματικά η αφαίρεση της ελληνικής ιθαγένειας. Ανεπίτρεπτη είναι και η αφαίρεση της ιθαγένειας για πολιτικούς λόγους.

¹³ Δαγτόγλου Π.Δ., Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα, Τόμος Β', 2005, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ.1352

γ) Σύμφωνα με το Ν.3284/2004

ι) Λόγω κτήσης αλλοδαπής ιθαγένειας (άρθρο 16)

Η πρώτη περίπτωση απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας στην οποία αναφέρεται η διάταξη του άρθρου 16 ΚΕΙ είναι εκείνη σύμφωνα με την οποία ένα άτομο, κατόπιν αδείας, μπορεί να αποκτήσει αλλοδαπή ιθαγένεια. Δεν αρκεί να έχει υποβληθεί απλά και μόνον αίτηση για πολιτογράφηση σε ξένη χώρα ή να έχει κατά οποιονδήποτε τρόπο υποβληθεί από μέρος του ενδιαφερόμενου προσώπου αίτημα σχετικό με κτήση της αλλοδαπής ιθαγένειας, αλλά απαιτείται επί πλέον να έχει πραγματοποιηθεί η πολιτογράφηση του ημεδαπού στην ξένη χώρα, έτσι ώστε αυτός να αποτελέσει μέρος του λαού της. Όπως τονίζει ο Βάλληνδας, η έννοια της ιθαγένειας στην προκειμένη περίπτωση πρέπει να είναι ανάλογη προς την ιθαγένεια όπως την αντιλαμβάνεται το ημεδαπό δίκαιο ιθαγένειας, πράγμα που σημαίνει ότι ατελής πολιτογράφηση κατά το αλλοδαπό δίκαιο η οποία δεν συνδέει το άτομο πλήρως με την αλλοδαπή πολιτεία δεν είναι αρκετή για να πληρωθεί η προϋπόθεση της πρώτης περίπτωσης της παραγράφου 1 του άρθρου 16 ΚΕΙ.

Η κτήση της αλλοδαπής ιθαγένειας γίνεται έπειτα από εκφρασθείσα σχετική βούληση εκ μέρους του αποβάλλοντος την ελληνική ιθαγένεια προσώπου- τις περισσότερες φορές με πολιτογράφηση ή όπως αλλιώς ορίζει το δίκαιο ιθαγένειας της αλλοδαπής πολιτείας.

Τέλος, η κτήση της αλλοδαπής ιθαγένειας γίνεται έπειτα από άδεια του έλληνα Υπουργού Εσωτερικών¹⁴. Αρκετές φορές, μάλιστα, το αλλοδαπό δίκαιο ιθαγένειας για να προσδώσει την ιθαγένεια στο ενδιαφερόμενο άτομο απαιτεί να έχει δοθεί προηγουμένως σχετική άδεια από την πολιτεία την ιθαγένεια της οποίας αποβάλλει ο ενδιαφερόμενος.¹⁵

¹⁴ ΣτΕ 2194/2004, Δ' Τμήμα

¹⁵ Παπασιώπη- Πασιά Ζωή, Δίκαιο Ιθαγένειας, 2003, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ.151

Εδώ πρέπει να αναφέρουμε ότι μέχρι το 1914 ισχύον δίκαιο ιθαγένειας στο άρθρο 23 του Α.Ν. του 1856 οριζόταν ότι αποβάλλει την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη εκείνος ο οποίος πολιτογραφείτο αλλοδαπός, χωρίς να απαιτείται άδεια της Ελληνικής κυβέρνησης για την αποβολή της ελληνικής ιθαγένειας. Κατά συνέπεια όσοι Έλληνες μετανάστες είχαν αποκτήσει στο εξωτερικό την αλλοδαπή ιθαγένεια πριν από τις 21.1.1914 απέβαλλαν την ελληνική ιθαγένεια από την στιγμή που πολιτογραφήθηκαν στην ξένη χώρα. Από το 1914 και εντεύθεν με βάση το νόμο 120/1914 που τροποποίησε το άρθρο 23 του Α.Ν. 1856 ορίστηκε ότι για να αποβάλλει την ελληνική ιθαγένεια ο πολιτογραφούμενος στην αλλοδαπή, προαπαιτείται άδεια της ελληνικής κυβέρνησης. Επομένως οι Έλληνες μετανάστες που απέκτησαν ξένη ιθαγένεια στην αλλοδαπή μετά το 1914, επειδή στην πλειονότητά τους δεν είχαν ζητήσει άδεια από την ελληνική κυβέρνηση, δεν έχουν αποβάλει την ελληνική ιθαγένεια. Δηλαδή αυτοί και τα παιδιά τους – ως τέκνα Ελλήνων υπηκόων (εκ πατρός) που στο μεταξύ δεν έχουν χάσει την ελληνική τους ιθαγένεια – διατηρούν δύο ιθαγένειες, την ελληνική ιθαγένεια και την αλλοδαπή ιθαγένεια.

Η δεύτερη περίπτωση της απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας στην οποία αναφέρεται η διάταξη του άρθρου 16 ΚΕΙ συνδυάζεται με την προϋπόθεση ότι το περί ου πρόκειται άτομο απέκτησε με την αναδοχή αυτή την ιθαγένεια της αλλοδαπής πολιτείας. Κατ' αρχάς απαιτείται ο Έλληνας πολίτης να έχει αναδεχθεί υπηρεσία δημόσια σε αλλοδαπή πολιτεία. Η αναδοχή υπηρεσίας επομένως, σε Διεθνή Οργανισμό δεν λαμβάνεται υπ' όψη. Η υπηρεσία στην αλλοδαπή πολιτεία πρέπει να είναι δημόσια. Ο χαρακτηρισμός της συγκεκριμένης υπηρεσίας ως δημόσιας ή μη, γίνεται με βάση το δίκαιο της ξένης πολιτείας. Η αποδοχή της κατά τα ανωτέρω δημόσιας υπηρεσίας πρέπει να έχει ως συνέπεια την κτήση της ιθαγένειας της εν λόγω πολιτείας, η οποία να επέρχεται αυτοδίκαια με την πρόσληψη ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο από μέρους της

ξένης πολιτείας, όχι όμως έπειτα από εκδηλωθείσα βούληση του αναδεχθέντος την δημόσια αυτή υπηρεσία προσώπου. Γιατί αν η αναδοχή αλλοδαπής δημόσιας υπηρεσίας συνεπάγεται την κτήση αλλοδαπής ιθαγένειας έπειτα από σχετική δήλωση βούλησης του αναδεχθέντος αυτήν προσώπου, τότε θα πρέπει η περίπτωση α' του πρώτου εδαφίου της πρώτης παραγράφου του άρθρου 16 ΚΕΙ να τύχει εφαρμογής και όχι η περίπτωση β' της ίδιας διάταξης.

Τέλος, και στην περίπτωση αναδοχής υπηρεσίας σε αλλοδαπή πολιτεία θα πρέπει να δοθεί άδεια από τον Υπουργό Εσωτερικών προκειμένου να αποβάλλει το συγκεκριμένο πρόσωπο την ελληνική ιθαγένεια. Έτσι σύμφωνα με την ΑΠ 1779/1998 Τμ. Α' ,ΕΕΝ 2000.313, αν η ελληνική κυβέρνηση δεν είχε απευθύνει διαταγή αποχής από την ξένη στρατιωτική υπηρεσία, ο Έλληνας που αποδέχτηκε την υπηρεσία αυτή χωρίς άδεια δεν χάνει την ελληνική ιθαγένεια. Και στις δύο περιπτώσεις του άρθρου 16 παρ. 1 ο χορηγών την άδεια Υπουργός των Εσωτερικών οφείλει να ελέγξει την ύπαρξη των προϋποθέσεων που τίθενται από την παραπάνω διάταξη προκειμένου να αποβάλει ένας ημεδαπός την ελληνική ιθαγένεια. Η αποβολή όμως της ελληνικής ιθαγένειας επέρχεται όχι από τη χορήγηση της άδειας, αλλά από την πραγματική κτήση της αλλοδαπής ιθαγένειας. Η εν λόγω άδεια δύναται πάντως, για εξαιρετικούς λόγους σύμφωνα με το εδάφιο 2 της πρώτης παραγράφου του 16 ΚΕΙ, να χορηγηθεί και μετά την κτήση της αλλοδαπής ιθαγένειας, οπότε στην περίπτωση αυτή η αποβολή της ελληνικής ιθαγένειας επέρχεται από την στιγμή της παροχής της άδειας και όχι από την κτήση της αλλοδαπής ιθαγένειας. Κατά το διάστημα που μεσολαβεί της κτήσης της αλλοδαπής ιθαγένειας μέχρι της επιγενόμενης χορήγησης της άδειας εκ μέρους του Υπουργού των Εσωτερικών το περί ου πρόκειται άτομο θα είναι προφανώς άτομο διπλής ιθαγένειας. Η αποβολή κατά τα ανωτέρω έχει προσωπικό χαρακτήρα και δεν επιφέρει καμία συνέπεια στην ιθαγένεια των τέκνων. Παρόλα αυτά, τίποτε δεν εμποδίζει και τα

ενήλικα τέκνα του απωλέσαντος την ελληνική ιθαγένεια προσώπου να υποβάλουν και αυτά την ίδια παρόμοια αίτηση με εκείνη του γονέα τους που θα εξεταστεί χωριστά, καθώς και τυχόν αίτηση του άλλου συζύγου. Τα ανήλικα τέκνα αυτού μόνο μετά την ενηλικίωσή τους θα μπορέσουν να υποβάλουν παρόμοια αίτηση.¹⁶

Η τελευταία περίπτωση απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας ρυθμίζεται από τη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 16 του ΚΕΙ. Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη αποβάλλει επίσης την ελληνική ιθαγένεια όποιος έχει και αλλοδαπή ιθαγένεια, εφόσον ήθελε γίνει δεκτή η αίτησή του για αποβολή της ελληνικής ιθαγένειας. Πρόκειται επομένως για πρόσωπο διπλής ιθαγένειας που απέκτησε την αλλοδαπή ιθαγένεια όχι με την θέλησή του αλλά με την γέννησή του ή και αργότερα. Αυτό συνήθως συμβαίνει όταν συγκρούονται οι αρχές του *ius sanguinis* και του *ius soli* σε πρόσωπα που αποκτούν την ιθαγένεια του γονέα τους (*iure sanguinis*) και την ιθαγένεια της πολιτείας στην οποία γεννήθηκαν ή κατόπιν πολιτογραφήσεως του γονέα τους στην αλλοδαπή (*iure soli*). Η αποβολή όμως της ελληνικής ιθαγένειας για αυτά τα πρόσωπα επέρχεται από την αποδοχή της αίτησης. (16 § 2 εδ.2).

Στις δύο περιπτώσεις αποβολής της ιθαγένειας της § 1 η άδεια παρέχεται και στην περίπτωση της § 2 η αποδοχή της αίτησης γίνεται έπειτα από απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών μετά από γνώμη του Συμβουλίου Ιθαγένειας. Η γνώμη του Συμβουλίου Ιθαγένειας, εφόσον πρόκειται για απλή και όχι για σύμφωνη γνώμη δεν είναι δεσμευτική για τον Υπουργό. Κατά τον Βάλληνδα πάντως, λόγω της εμπειρίας που διαθέτουν τα μέλη του Συμβουλίου, ο Υπουργός θα πρέπει με μεγάλη επιφύλαξη να μη συμφωνήσει με τη γνώμη του Συμβουλίου και θα πρέπει επομένως να κρίνει διαφορετικά μόνον στην περίπτωση που έπειτα από κρίση των γενικότερων συμφερόντων της χώρας θεωρήσει πως πρέπει να διαφωνήσει με την εκφρασθείσα από το Συμβούλιο Ιθαγενείας γνώμη. Για τον λόγο

¹⁶ Παπασιώπη- Πασιά Ζωή, Δίκαιο Ιθαγένειας, 2003, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ 153-154

αυτό ο αιτών θα πρέπει να αναφέρει τα περιστατικά που τον οδήγησαν στην απόφασή του να ζητήσει αποβολή της ελληνικής ιθαγενείας και το αρμόδιο προξενείο να διατυπώνει τις απόψεις του σχετικά με το βάσιμο των επικαλούμενων ισχυρισμών από μέρους του αιτούντος.¹⁷

Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι τόσο στην περίπτωση χορήγησης αδειάς όσο και στην περίπτωση αποδοχής της αίτησης για αποβολή της ελληνικής ιθαγένειας δεν είναι δυνατόν να παρασχεθεί άδεια η να γίνει δεκτή η αίτηση όταν ο αιτών υπέχει ή καθυστερεί στρατιωτική υποχρέωση ή καταδιώκεται για κακούργημα ή πλημμέλημα (άρθρο 16 § 3). Κατά συνέπεια, στις περιπτώσεις αποβολής της ελληνικής ιθαγένειας βάσει του άρθρου 16 ΚΕΙ ο αιτών θα πρέπει συγχρόνως με την αίτησή του να υποβάλλει και πιστοποιητικό ότι δεν υπέχει ή ότι δεν καθυστερεί τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις, εάν πρόκειται για άρρενα, καθώς επίσης κι πιστοποιητικό ότι δεν καταδιώκεται για κακούργημα ή πλημμέλημα.

¹⁷ Βάλληνδα Π., Δίκαιον Ιθαγένειας κατά τον Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας του 1955,1957, σελ.110

ii) Λόγω εκπτώσεως (άρθρο 17)

Έκπτωση είναι η εκ μέρους της πολιτείας αφαίρεση της ιθαγένειας ορισμένου προσώπου λόγω σοβαρού παραπτώματος. Το άρθρο 17 ΚΕΙ περιλαμβάνει δύο περιπτώσεις έκπτωσης:

- την περίπτωση του να έχει αναδεχτεί κάποιος δημόσια υπηρεσία αλλοδαπής πολιτείας και παρόλο που ειδοποιήθηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών να απόσχει αυτής μέσα σε ορισμένη προθεσμία, εξακολουθεί να υπηρετεί στην δημόσια αυτή υπηρεσία και
- την περιπτώσή του να ενεργεί κάποιος προς όφελος αλλοδαπής πολιτείας, διαμένων στην αλλοδαπή, πράξεις που είναι ασυμβίβαστες με την ιδιότητα του έλληνα πολίτη και αντίθετες προς τα συμφέροντα της Ελλάδας.

Στην πρώτη περίπτωση, έκπτωτος μπορεί να κηρυχθεί εκείνος που ανεδέχθη δημόσια υπηρεσία αλλοδαπής πολιτείας και παρόλο που του απευθύνθηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών επιταγή να απόσχει αυτής μέσα σε ορισμένη προθεσμία, δεν το έκανε, εμμένοντας στην απόφασή του να υπηρετεί στην αλλοδαπή αυτή δημόσια υπηρεσία.

Στη δεύτερη περίπτωση, έκπτωτος είναι δυνατόν να κηρυχθεί εκείνος που ενώ διέμενε στο εξωτερικό, ενήργησε πράξεις ασυμβίβαστες και αντίθετες προς την ιδιότητά του ως έλληνα πολίτη, προς όφελος αλλοδαπής πολιτείας. Κατά κύριο λόγο απαιτείται το συγκεκριμένο άτομο να ενήργησε πράξεις οι οποίες να είναι ασυμβίβαστες προς την ιδιότητά του ως έλληνα. Να έχει λησμονήσει δηλαδή το εν λόγω άτομο το δεσμό του προς το ελληνικό κράτος και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το δεσμό αυτό λόγω των πράξεών του. Οι πράξεις αυτές θα πρέπει να αντιβαίνουν προς τα συμφέροντα της Ελλάδας και να ενεργούνται προς όφελος αλλοδαπής πολιτείας. Πράξεις, επομένως, ασυμβίβαστες μεν προς την ιδιότητα του έλληνα, που δεν αντίκεινται όμως προς τα συμφέροντα της Ελλάδας, δε συνιστούν επαρκή λόγο για να κηρυχθεί το συγκεκριμένο άτομο έκπτωτο της ελληνικής ιθαγένειας.

Η ανάρμοστη συμπεριφορά του Έλληνα θα πρέπει πάντως να κρίνεται με μεγάλη προσοχή, ακριβώς γιατί η έκπτωση λόγω αυτής της ανάρμοστης συμπεριφοράς αποτελεί βαρύτερη μομφή για το άτομο στο οποίο προσδίδεται. Κατά την απόφαση του ΣΤΕ 1680/1993 (Τμ.Δ'), ΕλλΔνη 1994.800, « για να κηρυχθεί ένας Έλληνας πολίτης έκπτωτος της ελληνικής ιθαγένειας θα πρέπει να υπάρχουν κατ' αυτού βάσιμες υπόνοιες ότι κινείται και δρα υπέρ ξένης χώρας σε βάρος των εθνικών συμφερόντων». ¹⁸ Απαιτείται επιπλέον το περί ου ο λόγος άτομο να διαμένει στο εξωτερικό κατά τα χρόνια που ενήργησε τις ασυμβίβαστες αυτές πράξεις, γιατί αν μένει στην Ελλάδα, τότε ενδείκνυται περισσότερο η τιμωρία αυτού κατά τους ποινικούς νόμους του ουσιαστικού μας δικαίου, παρά η έκπτωση αυτού από την ελληνική του ιθαγένεια.

¹⁸ Παπασιώπη- Πασιά Ζωή, Δίκαιο Ιθαγένειας, 2003, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ 164

iii) Λόγω δήλωσης αποποίησης (άρθρο 18)

Επιτρέπεται η αποποίηση της ελληνικής ιθαγένειας, εφόσον ο ενδιαφερόμενος είναι ενήλικος, δηλώνει ότι έχει παύσει να υφίσταται πλέον γνήσιος δεσμός του με τη χώρα και διαμένει στην αλλοδαπή. Για την αποποίηση υποβάλλονται δήλωση ενώπιον του Έλληνα προξένου του τόπου διαμονής του ενδιαφερομένου και αίτηση προς τον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Η αποδοχή της αίτησης γίνεται μετά από σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Ιθαγένειας, με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ο χρόνος απώλειας της ιθαγένειας ανατρέχει στον χρόνο αποδοχής της αίτησης.

iv) Απώλεια της ελληνικής ιθαγένειας τέκνων πολιτογραφηθέντων Ελλήνων (άρθρο 19)

1. Τα τέκνα πολιτογραφηθέντων Ελλήνων, τα οποία έγιναν Έλληνες σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 11, μπορούν να αποβάλλουν την ελληνική ιθαγένεια αν:

α) είναι αλλογενή

β) διατηρούν την ιθαγένεια που είχαν κατά την πολιτογράφιση του γονέα τους και

γ) δηλώσουν την θέλησή τους για αποβολή της Ελληνικής Ιθαγένειας στο Δήμαρχο ή στον Πρόεδρο της Κοινότητας ή στην Ελληνική Προξενική Αρχή του τόπου της κατοικίας τους ή της διαμονής τους, μέσα σε ένα έτος από την ενηλικίωσή τους. Αντίγραφο της δήλωσης υποβάλλεται αμέσως από τις παραπάνω αρχές στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

2. Για την αποβολή της ελληνικής ιθαγένειας εκδίδεται απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

ν) Λόγω υιοθεσίας από αλλοδαπό (άρθρο 20)

Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 27 § 2 του ΚΕΙ όπως αντικαταστάθηκε από αυτήν του άρθρου 17 § 2 του Ν.Δ 4532/1966 και όπως ακριβώς επαναλήφθηκε με εκείνη του άρθρου 19 § 2 του Ν.Δ. 610/1970 «περί υιοθεσίας των ηλικίας μέχρι δέκα οκτώ ετών ανηλίκων», Έλληνας που υιοθετείται πριν από την συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας του ως τέκνο αλλοδαπού, δύναται έπειτα από αίτηση του υιοθετηθέντος εφόσον απέκτησε με την υιοθεσία του την ιθαγένεια αυτού, να αποβάλλει την ελληνική ιθαγένεια μετά από απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, ο οποίος θα εκτιμήσει τις ειδικές συνθήκες που υπάρχουν, έπειτα από γνώμη του Συμβουλίου της Ιθαγενείας. Η αίτηση δεν μπορεί να γίνει δεκτή εάν ο υιοθετηθείς υπέχει ή καθυστερεί τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις ή καταδιώκεται για κακούργημα ή πλημμέλημα. Η υιοθεσία επομένως ελληνόπουλου από αλλοδαπό υπήκοο δύναται να οδηγήσει στην αποβολή της ελληνικής ιθαγενείας του υιοθετηθέντος. Για την αποβολή της ελληνικής ιθαγενείας απαιτείται πάντως απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών μετά γνώμη (και όχι σύμφωνο γνώμη) του Συμβουλίου Ιθαγενείας. Οι προϋποθέσεις για την αποβολή της ελληνικής ιθαγενείας λόγω υιοθεσίας ως τέκνο αλλοδαπού είναι οι εξής :

1. Ο υιοθετήσας αλλοδαπός να υποβάλει σχετική δήλωση βούλησης που περιλαμβάνεται στην αίτησή του προς τον Υπουργό Εσωτερικών,
2. Η υιοθεσία να έγινε πριν να συμπληρώσει ο υιοθετηθείς το 18^ο έτος της ηλικίας του,
3. Να έχει αποκτήσει ήδη ο υιοθετηθείς την αλλοδαπή ιθαγένεια του θετού γονέα του,
4. Εφόσον πρόκειται για άρρενα, να μην υπέχει στρατιωτική υποχρέωση ή έστω να την καθυστερεί και
5. Να μην καταδιώκεται για κακούργημα ή πλημμέλημα από τις ελληνικές αρχές.

Προϋπόθεση βέβαια για όλα τα ανωτέρω είναι να υπάρχει έγκυρη υιοθεσία η οποία θα κρίνεται με βάση τα ουσιαστικά δίκαια που θα καθορίζονται ως εφαρμοστέα από την διάταξη του άρθρου 23 ΑΚ, όπως αυτό ισχύει σήμερα. Ήτοι από το ελληνικό δίκαιο ως δίκαιο της ιθαγένειας του τέκνου που υιοθετείται από αλλοδαπό και από το αλλοδαπό δίκαιο που εκάστοτε θα ορίζεται ως εφαρμοστέο ως το δίκαιο ιθαγένειας του υιοθετούντος ή των υιοθετούντων.¹⁹

vi) Με δήλωση λόγω γάμου με Έλληνα (άρθρο 21)

Αλλοδαπή που απέκτησε την ελληνική ιθαγένεια λόγω του γάμου της με Έλληνα και διατηρεί αλλοδαπή ιθαγένεια, αποβάλλει την ελληνική ιθαγένεια αν δηλώσει τη σχετική βούλησή της στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας του τόπου της κατοικίας της ή της διαμονής της. Για την αποβολή της ελληνικής ιθαγένειας εκδίδεται διαπιστωτική απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας.

ΙΧ) ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ

¹⁹ Παπασιώπη- Πασιά Ζωή, Δίκαιο Ιθαγένειας, 2003, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 157-158

Η αφαίρεση ή η απώλεια της ιθαγένειας έχει ως συνέπεια την έκπτωση από το δικαίωμα, αποτελεί δηλαδή κατάργηση και όχι περιορισμό δικαιώματος. Η κατάργηση (απώλεια, έκπτωση) είναι η πλήρης συρρίκνωση του περιεχομένου του δικαιώματος. Το δικαίωμα συρρικνώνεται ολοκληρωτικά, αφενός μεν προς την έκταση του περιεχομένου του, αφετέρου ως προς το χρονικό κριτήριο. Η κατάργηση αποτελεί τον έσχατο περιορισμό του δικαιώματος. Η κατάργηση αποτελεί δευτερογενή στέρηση, με την έννοια ότι το δικαίωμα έχει ήδη αναγνωρισθεί, πλην όμως μετά τη δημιουργία του καταργείται.²⁰

«Πολιτικά» είναι τα δικαιώματα εκείνα που στρέφονται προς το κράτος και παρέχουν στους πολίτες αξίωση ενεργητικής συμμετοχής στην άσκηση της κρατικής εξουσίας. Τα ατομικά δικαιώματα είναι δικαιώματα του ανθρώπου, ενώ τα πολιτικά είναι δικαιώματα του πολίτη.²¹

Αν αφαιρεθεί το δικαίωμα της ιθαγένειας, επέρχεται και η αφαίρεση όλων εκείνων των συνταγματικών δικαιωμάτων που συνδέονται άρρηκτα με αυτήν, κυρίως πολιτικών. Τα κυριότερα είναι τα εξής:

- **Γενική αρχή της ισότητας (άρθρο 4 § 1)**

Το άρθρο 4 § 1 του Σ. αναφέρει ρητά ότι «οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου». Η αρχή της ισότητας αποτελεί γενικότερη συνταγματική αρχή που διαχέεται σε ολόκληρο το οικοδόμημα του δικαίου. Φορείς του δικαιώματος της ισότητας είναι καταρχήν οι Έλληνες πολίτες. Κατά τη ρητή συνταγματική διατύπωση, μόνον οι «Έλληνες» είναι ίσοι ενώπιον του νόμου. Από το άρθρο 4, το ελληνικό κράτος δεσμεύεται να τηρεί την αρχή της ισότητας μόνο

²⁰ Δημητρόπουλος Α., Συνταγματικά Δικαιώματα, Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Γ', 2008, Αθήνα – Θεσσαλονίκη. Σελ.197-198

²¹ Δημητρόπουλος Α., Συνταγματικά Δικαιώματα, Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Γ', 2008, Αθήνα – Θεσσαλονίκη. Σελ.132-133

αναφορικά προς τους Έλληνες²², άτομα δηλαδή που έχουν την ελληνική ιθαγένεια. Φορείς του δικαιώματος της ισότητας μπορεί να είναι και αλλοδαποί, όμως η αναγνώριση σε αυτούς του δικαιώματος της ισότητας συνδέεται στενά με τη διάκρισή της σε πολιτική, κοινωνική και οικονομική (άρθρο 5 § 1 Σ). Το μητρικό αυτό θεμελιώδες δικαίωμα αναγνωρίζεται μόνο στους ημεδαπούς.

- ***Η πρόσβαση στις δημόσιες λειτουργίες (άρθρο 4 § 4)***

Το άρθρο 4 § 4 Σ. απαγορεύει την ανάθεση δημόσιας λειτουργίας σε όσους δεν είναι Έλληνες πολίτες, εκτός από τις εξαιρέσεις που εισάγονται με ειδικούς νόμους. Οι εξαιρέσεις αυτές εισάγονται με νόμο που μπορεί να είναι και κανονιστική πράξη της διοίκησης, στηριζόμενη σε νομοθετική εξουσιοδότηση. Οι εξαιρέσεις πρέπει να είναι ειδικές, να αναφέρονται δηλαδή σε συγκεκριμένη θέση ή θέσεις. Δημόσια λειτουργία δεν αποτελεί οποιαδήποτε απασχόληση στο δημόσιο τομέα ή σε δημόσια επιχείρηση. Είναι ασφαλώς η νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική λειτουργία του κράτους, αλλά και όσες θέσεις γενικά συνεπάγονται συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας. Κατ' επέκταση θα μπορούσε να θεωρηθεί «δημόσια λειτουργία» και η κατοχή θέσης ευθύνης στις υπηρεσίες που είναι επιφορτισμένες με τις πιο παραδοσιακές αποστολές του κράτους, όπως η εξωτερική πολιτική, η εθνική άμυνα, η δημόσια τάξη και η φορολογική διοίκηση.

- ***Το δικαίωμα του εκλέγειν (άρθρο 51 § 3)***

Το δικαίωμα αυτό επιφυλάσσεται αποκλειστικά και μόνο στους Έλληνες πολίτες. Το εκλογικό σώμα απαρτίζεται από τους πολίτες που έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν. Η ελληνική ιθαγένεια αποτελεί τη μία από τις δύο προϋποθέσεις για την αναγνώριση του δικαιώματος του εκλέγειν. Αν κάποιος παύει να είναι Έλληνας πολίτης σταματά και να ανήκει στο εκλογικό σώμα. Στις δημοτικές

²² Δημητρόπουλος Α., Συνταγματικά Δικαιώματα, Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Γ', 2008, Αθήνα – Θεσσαλονίκη. Σελ.298-299

και κοινοτικές εκλογές όμως το δικαίωμα του εκλέγειν αναγνωρίζεται και στους κοινοτικούς αλλοδαπούς.

- ***Το δικαίωμα του εκλέγεσθαι (άρθρο 55)***

Το δικαίωμα αυτό ανήκει στα κλασικά πολιτικά δικαιώματα. Μαζί με το δικαίωμα αυτό ο υποψήφιος βουλευτής πρέπει να έχει και το δικαίωμα του εκλέγειν. Αν κάποιος δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια, δε μπορεί να γίνει μέλος του ελληνικού κοινοβουλίου.

- ***Το δικαίωμα του συνέρχεσθαι (άρθρο 11)***

Φορείς του δικαιώματος συνάθροισης είναι μόνο οι Έλληνες. Αυτό ωστόσο δε σημαίνει ότι θεσπίζεται συνταγματική απαγόρευση για τις τυχόν συναθροίσεις των αλλοδαπών, αλλά απλώς ότι η ρύθμιση του ζητήματος επαφίεται καταρχήν στον κοινό νομοθέτη. Κρίσιμη εδώ είναι η διάταξη του άρθρου 11 § 1 ΕΣΔΑ, που αναγνωρίζει σε κάθε πρόσωπο την ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς. Τα δικαιώματα αυτά απονέμονται κυρίως σε ημεδαπούς, αλλά μέσω της ΕΕ διευρύνονται τα υποκείμενα και φορείς είναι και αλλοδαποί.

- ***Το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι (άρθρο 12)***

Φορείς του δικαιώματος συνένωσης είναι σύμφωνα με το α. 12 Σ. οι Έλληνες, αυτό όμως δε σημαίνει ότι απαγορεύονται οι συνενώσεις αλλοδαπών ή μικτές Ελλήνων αλλοδαπών. Ωστόσο, συνταγματικά κατοχυρωμένο είναι το δικαίωμα των ημεδαπών. Πέρα από αυτό όμως, ο κοινός νομοθέτης δε μπορεί να επιβάλει γενική απαγόρευση στους αλλοδαπούς να συμμετέχουν σε σωματεία ή έστω στη διοίκηση των τελευταίων. Περίφημη είναι η υπόθεση του «Γαλλικού Σωματείου», όπου κρίθηκε παλιότερα ότι σύμφωνα με το α.107 ΕισΝΑΚ δεν είναι νόμιμο το καταστατικό του σωματείου που τα μέλη του είναι αποκλειστικά αλλοδαποί²³. Το ίδιο δικαστήριο χρησιμοποίησε σε νεότερη απόφασή του το α. 25 του Σ. και επέκτεινε το δικαίωμα και στους αλλοδαπούς.²⁴

- ***Ελευθερία κινήσεως (άρθρο 5)***

²³ Πολ.Πρωτ.Αθ 4311/1984

²⁴ Πολ.Πρωτ.Αθ 1834/1986

Το δικαίωμα εγκαταστάσεως, όπως και το δικαίωμα εισόδου Έλληνα στην Ελλάδα απορρέει ήδη από την έννοια της ελληνικής ιθαγένειας, της οποίας αποτελεί εγγενές στοιχείο. Η ελευθερία κίνησης καλύπτει μόνο τους Έλληνες και όχι τους αλλοδαπούς(εξαίρεση αποτελούν οι κοινοτικοί αλλοδαποί).

Χ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ιθαγένεια αποτελεί δικαίωμα το οποίο δεν κατοχυρώνεται πλήρως από το Σύνταγμα. Κατοχυρώνεται όμως το δικαίωμα διατήρησης της ελληνικής ιθαγένειας, καθώς και της μη αφαίρεσής της, αν δεν υπάρχει ιδιαίτερος λόγος, προβλεπόμενος είτε από το ίδιο το Σύνταγμα στο άρθρο 4 § 3 είτε από το Ν.3284/2004. Δεν προβλέπεται δικαίωμα παραίτησης του ατόμου από το δικαίωμα διατήρησης της ελληνικής ιθαγένειας. Η ιθαγένεια αποτελεί ένα εκ των πλέον σημαντικότερων κριτηρίων για τον προσδιορισμό και καθορισμό πολλών άλλων, κυρίως πολιτικών, δικαιωμάτων. Ο Ν.3284/2004 θα πρέπει να εναρμονιστεί πλήρως με τις διατάξεις το Συντάγματος, μιας και ο θεσμός της ιθαγένειας αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους θεσμούς της χώρας μας. Τέλος, πρέπει να εξασφαλίζεται κατά το ελληνικό δίκαιο ότι το άτομο πριν από την απώλεια της ελληνικής ιθαγένειας έχει αποκτήσει μίαν άλλη, με σκοπό να αποφευχθεί η ύπαρξη ανιθαγενών ατόμων. Η απόφαση ενός ατόμου να αποβάλει την ελληνική ιθαγένεια πρέπει καταρχήν να γίνεται δεκτή, εκτός αν συντρέχουν σπουδαίοι λόγοι εθνικού συμφέροντος.²⁵

ΧΙ. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

²⁵Δαγτόγλου Π.Δ., Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα, Τόμος Β', 2005, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ.1356

Ιθαγένεια είναι ο δημοσίου δικαίου δεσμός ενός ατόμου προς την πολιτεία στο λαό της οποίας ανήκει. Η ιθαγένεια αποτελεί η ίδια το αντικείμενο ενός ατομικού δικαιώματος, του δικαιώματος της ιθαγένειας. Η ιθαγένεια προϋποθέτει πραγματικό και αποτελεσματικό δεσμό του ατόμου με το κράτος. Κατοχύρωση του δικαιώματος της ιθαγένειας συναντάμε στο Διεθνές Σύμφωνο περί Ατομικών Δικαιωμάτων, καθώς και στο άρθρο 15 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το δίκαιο της ιθαγένειας αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα κάθε πολιτείας. Φορείς του δικαιώματος της ιθαγένειας είναι κατά κυριολεξία μόνο τα φυσικά πρόσωπα. Απώλεια του δικαιώματος της ιθαγένειας μπορεί να επέλθει μόνο στις περιπτώσεις που αναφέρει ρητά το άρθρο 4 § 3 εδ. β' του Συντάγματος, καθώς και στις περιπτώσεις που ορίζει ο Ν. 3284/2004. Η αφαίρεση ή η απώλεια της ιθαγένειας έχει ως συνέπεια την έκπτωση από το δικαίωμα, αποτελεί δηλαδή κατάργηση και όχι περιορισμό δικαιώματος. Αν αφαιρεθεί το δικαίωμα της ιθαγένειας, επέρχεται και η αφαίρεση όλων εκείνων των συνταγματικών δικαιωμάτων που συνδέονται άρρηκτα με αυτήν, πολιτικών ή μη.

XII. SUMMARY

Citizenship is the bond of the public law that connects a person with its own country. Citizenship constitutes itself the object of the human right to citizenship, while it presupposes a real and effective bond of a person to its own state. The right of citizenship is fortified by the National Agreement of Human Rights, as well as by the article 15 of the Universal Declaration of Human Rights. The law of citizenship constitutes an exclusive responsibility of each state. Vehicles of the right to citizenship are literally the natural entities. The right to citizenship can be lost only in the cases of the article 4 par. 3 part b of the Greek Constitution, or in the cases mentioned in the Law 3284/2004. The deprivation or the loss of citizenship has the result of total forfeiture of the right, constituting abolition and not a limitation of it. If a person is deprived of his right to citizenship, comes along the deprivation of all those constitutional rights that are unbreakably associated with it, political ones or not.

XIII. ΒΑΣΙΚΑ ΛΗΜΜΑΤΑ

- Ιθαγένεια
- Ημεδαπός
- Αλλοδαπός
- Εθνικότητα
- Υπηκοότητα
- Δικαίωμα
- Απώλεια
- Πολίτης

XIV. BASIC ENTRY

- Citizenship
- Native
- Foreigner
- Nationality
- Right
- Loss
- Citizen

XV. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βάλληνδα Π., Δίκαιον Ιθαγένειας κατά τον Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας του 1955, 1957
- Βρέλλης Σπυρίδων, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Γ' Έκδοση, 2008, Νομική Βιβλιοθήκη
- Δαγτόγλου Π.Δ. , Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα, Τόμος Α', 2005, Αθήνα - Κομοτηνή
- Δαγτόγλου Π.Δ. , Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα, Τόμος Β', 2005, Αθήνα - Κομοτηνή
- Δημητρόπουλος Α., Γενική Συνταγματική Θεωρία, Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Α', 2004, Αθήνα - Κομοτηνή
- Δημητρόπουλος Α., Συνταγματικά Δικαιώματα, Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Γ', 2008, Αθήνα - Θεσσαλονίκη
- Παπασιώπη - Πασιά Ζωή, Δίκαιο Ιθαγένειας, 2003, Αθήνα - Θεσσαλονίκη,
- Ράικος Α., Συνταγματικό Δίκαιο, Θεμελιώδη Δικαιώματα, 2002
- Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνές Δίκαιο ΙΙΙ, Παραδόσεις, 1983, Αθήνα, σελ.130
- Χρυσόγονος Κώστας, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, 2006, Νομική Βιβλιοθήκη

XVI. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

- Πολ.Πρωτ.Αθ 4311/1984
- Πολ.Πρωτ.Αθ 1834/1986: Γαλλικό σωματείο: Το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι δεν αναγνωριζόταν στο παρελθόν παρά μόνο σε Έλληνες πολίτες. Με την απόφαση αυτή το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι επεκτάθηκε και στους αλλοδαπούς με τη χρήση του άρθρου 25 Σ.
- ΑΠ 1779/1998 Τμ.Α': Αν η ελληνική κυβέρνηση δεν είχε απευθύνει διαταγή αποχής από την ξένη στρατιωτική υπηρεσία, ο Έλληνας που αποδέχτηκε την υπηρεσία αυτή χωρίς άδεια δεν χάνει την ελληνική ιθαγένεια.
- ΣτΕ 1410/2004: Έκπτωση από την ελληνική ιθαγένεια λόγω πράξεων ασυμβίβαστων προς τα συμφέροντα της Ελλάδος που τελέστηκαν προς όφελος αλλοδαπής [της αλβανικής] Πολιτείας, – Δεν προβλέπεται ειδική διαδικασία υποβολής και εξέτασης αιτημάτων ανάκτησης της ελληνικής ιθαγένειας σε παρόμοιες περιπτώσεις έκπτωσης από την ελληνική ιθαγένεια – Απορρίπτεται ως απαράδεκτη η προσβαλλόμενη απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών με την οποία επιβεβαιώνεται ότι δεν συντρέχει λόγος ανάκλησης της απόφασης έκπτωσης από την ελληνική ιθαγένεια γιατί αυτή στερείται εκτελεστότητας.
- ΣτΕ 2194/2004: Προϋποθέσεις αφαίρεσης της ελληνικής ιθαγένειας λόγω παραίτησης – Η αποβολή ή μη της ελληνικής ιθαγενείας, που έχει καίρια σημασία για την Ελληνική Πολιτεία, αφού ανάγεται σε αυτή την ίδια την συγκρότησή της, δεν επαφίεται σε μόνη τη βούληση των ελλήνων πολιτών, αλλά εξαρτάται και από την συναίνεση της Πολιτείας, που εκδηλούται, ως προς την αποβολή με την παροχή της σχετικής

αδείας, που παρέχεται μόνο για εξαιρετικούς λόγους – Οι ρυθμίσεις αυτές αποσκοπούν και στην καταπολέμηση των ανωμαλιών που προκύπτουν από την ύπαρξη ανιθαγενών ή απόλιδων, η μείωση του αριθμού των οποίων αντιμετωπίζεται και με τις διατάξεις της από 13 Σεπτεμβρίου 1973 Διεθνούς Συμβάσεως της Βέρνης, που κυρώθηκε με το Ν.535/1977.